

	ФОРМУЛЯР	Индекс: Фо 04.01.01-02
	УЧЕБНА ПРОГРАМА	Издание: П
		Дата: 10.01.2013 г.
		Страница 1 от 6

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ПЛЕВЕН
ЦЕНТЪР ЗА ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ПЛЕВЕН
МЕДИЦИНСКИ КОЛЕЖ

ОДОБРЯВАМ:

Директор на МК:

(доц. д-р Е. Бързашка, д.м.)

ЗА УЧЕБНАТА 2019/2020 Г.

УЧЕБНА ПРОГРАМА
ПО
СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА С ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО

ЗА РЕДОВНО ОБУЧЕНИЕ
В СПЕЦИАЛНОСТ „МЕДИЦИНСКА КОЗМЕТИКА”
ОБРАЗОВАТЕЛНО-КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН
“ПРОФЕСИОНАЛЕН БАКАЛАВЪР”

ПЛЕВЕН

2020

По единни държавни изисквания - задължителна

По учебен план на МУ - Плевен – задължителна

Учебен семестър: II семестър

Хорариум: общо 15 ч. лекции

Кредити: 2

Преподаватели:

Доц. д-р Мариела Камбурова, д.м.

ЦЕЛ И ЗАДАЧИ НА ОБУЧЕНИЕТО

Обучението по социална медицина с промоция на здравето има за основна цел да запознае студентите от специалност „Медицинска козметика” с основните понятия, процеси и тенденции в областта на съвременната социална медицина и промоцията на здравето и да изгради трайни умения за самостоятелен анализ и оценка на общественото здраве и работа по проблемите на промоцията на здравето. Обучението допринася съществено за развитие на познанията за обществото и механизмите на взаимодействие на индивидуалното здраве със социалните фактори. То осигурява овладяване на социално-медицинския подход за оценка на влиянието на социалните фактори върху индивидуалното, семейното и общественото здраве, който намира широко приложение при определяне на основните медико-социални потребности на индивидите и различните групи от населението. Така се подпомага развитието на уменията за индивидуализиране на грижите за всеки клиент, потърсил съдействието на социалните служби.

Учебното съдържание включва въведение в социалната медицина, запознаващо студентите с предмета и методологията на науката. Включени са още: демографски подходи за оценка на общественото здраве; заболяемостта като измерител на общественото здраве; определения на понятията „Здравна система“ и „Здравна служба“; основни положения в дейността на главните подсистеми на здравната служба – първична здравна помощ, болнична помощ, майчино и детско здравеопазване; възникване и същност на промоцията на здравето – основни принципи, подходи и средства за здравно възпитание.

Обучението по социална медицина и промоция на здравето при студентите от специалност „Социални дейности“ трябва да постигне следните **задачи**:

- Да познават същността на социалната медицина като наука и основните и приноси като единствена наука за общественото здраве;
- Да познават същността на социално-медицинския подход и възможностите за неговото приложение в процеса на осъществяване на дейностите по здравни грижи;
- Да познават същността на понятието общественото здраве и основните измерители за неговата оценка;
- Да знаят основните принципи на организация и функциониране на здравните системи и основните критерии за оценка на ефективността на съвременната здравна система;
- Да познават структурата, организацията и измерителите за оценка на дейността на основните подсистеми на здравната служба в Р България;
- Да умеят самостоятелно да прилагат социално-медицинския подход при оценка на влиянието на социалните фактори върху здравето и болестта и предлагане на подходящи мерки за медико-социална терапия, рехабилитация и профилактика;
- Да умеят самостоятелно да изчисляват и интерпретират демографските индикатори, индикаторите за заболяемост и болестност като оперативни измерители на популационното здраве;

- Да умеят самостоятелно с помощта на подходящи измерители да оценяват дейността на лечебните заведения за първична здравна помощ и болнична помощ;
- Да познават същността и основните принципи на промоцията на здравето като теоретична концепция и практика;
- Да разбират холистичната концепция за здравето и необходимостта от интегрален подход и междусекторно сътрудничество за неговото формиране и опазване;
- Да познават класическите и съвременни модели на здравното възпитание.

ФОРМИ И МЕТОДИ НА ОБУЧЕНИЕ:

- Лекции

Лекциите са основна форма за предоставяне на необходимата информация. Те се осигуряват от подробни презентационни и други нагледни материали поместени в системата за дистанционно обучение. Всички лекции се поместват в пълнотекстов формат в системата за дистанционно обучение и студентите получават достъп до тях посредством техните потребителски профили. Съдържанието на лекциите е отворено и непрекъснато се актуализира, като се съобразява с развитието и усъвършенстването на науката.

- On- line дискусии
- Самостоятелна работа с електронни бази данни

КОНТРОЛ И ОЦЕНКА НА ЗНАНИЯТА

- заключителен контрол: дидактически тест от 30 въпроса

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИЯ МАТЕРИАЛ ПО ТЕМИ

N	Тема	Общо часове
1.	Социалната медицина като наука – развитие, определение, предмет, задачи, методи. Социални фактори на здравето. Същност на социално-медицински подход. Обществено здраве - определение и основни индикатори. Демографски показатели за статика.	2
2.	Медико-социални аспекти на раждаемостта и общата смъртност - определения на основните понятия, тенденции в света и у нас.	2
3.	Медико-социални аспекти на детската смъртност и средната продължителност на предстоящия живот - определения на основните понятия, тенденции в света и у нас.	2
4.	Заболяемостта като измерител на общественото здраве. Социалнозначими заболявания. Глобални проблеми на хроничните неинфекциозни заболявания и заразните заболявания.	2
5.	Здравна система и здравна служба. Основни положения в дейността на главните подсистеми на здравната служба. Първична здравна помощ. Болнична помощ. Медико-социални проблеми и здравно обслужване на приоритетни групи от населението.	2
6.	Промоция на здравето. Възникване и развитие на концепцията за	2

	промоция на здравето. Отавска харта за промоция на здравето. Принципи и стратегии на промоцията на здравето.	
7.	Формиране на практически умения за промоция на здравето. Здравна култура и здравнозначими умения. Мотивация на здравното поведение. Здравословен начин на живот.	2
8.	Здравно възпитание – същност, модели, принципи, класически и съвременни методи и форми.	1
	ОБЩО	15

ТЕМАТИЧЕН ПЛАН НА ЛЕКЦИИТЕ

- 1. Социалната медицина като наука – развитие, определение, предмет, задачи, методи. Социални фактори на здравето. Същност на социално-медицински подход. Обществено здраве - определение и основни индикатори. Демографски показатели за статика. (2 ч. лекция).** Изясняват се възникването и развитието на социалната медицина като научна дисциплина, нейният предмет, структура, връзка с други дисциплини, задачи и методи. Определения за здраве и болест. Същност на социалните фактори. Изяснява се същността на социално-медицинския подход и етиопатогенетичните механизми на влияние на социалните фактори върху здравето и болестта. Определение на понятията обществено и групово здраве. Групи индикатори за оценка на общественото здраве и оценка на познавателната им стойност. Същност и класификация на демографските показатели. Демографски показатели за статика - брой и структура на населението по пол, възраст, местоживееене, образование. Популационното застаряване на населението и неговите медико-социални последици през следващото столетие.
- 2. Медико-социални аспекти на раждаемостта и на общата смъртност - определения на основните понятия, тенденции в света и у нас. (2 ч. лекция).** Определение на основните понятия – живородено дете, раждаемост, обща плодовитост, повъзrastова плодовитост, сумарна плодовитост, бруто и нето коефициент за възпроизводство. Тенденции на раждаемостта в света. Характеристика на раждаемостта в България. Значение и валидност на данните за смъртността при оценка на нивото на общественото здраве. Определение на основните понятия – брутен показател за смъртност, повъзrastова смъртност, смъртност по причини, стандартизирани показатели за смъртност. Структура на причините за умирания в развити и развиващи се страни. Тенденции на общата смъртност по света. Характеристика на нивото и тенденциите на общата смъртност в България. Смъртност в активна възраст.
- 3. Медико-социални аспекти на детската смъртност и средната продължителност на предстоящия живот. (2 ч. лекция).** Детска смъртност - определение, общ показател за детска смъртност /обикновен и коригиран/, възrastово-специфични показатели, скали за оценка. Характеристика и тенденции на детската смъртност под 5-годишна възраст в отделните страни и региони, основни фактори. Сравнителна характеристика на структурата на причините за умирания в развити и развиващи се страни. Детската смъртност в България - анализ на динамиката, структурата, териториалните различия и резерви за снижаването ѝ. Средна продължителност на предстоящия живот - определение, методика на изчисляване, тенденции по света и у нас. Нови измерители на продължителността на живот в добро здраве (HALE, DALE, QALE) – същност и тенденции.
- 4. Заболяемостта като измерител на общественото здраве. Социалнозначими заболявания. Глобални проблеми на хроничните неинфекциозни заболявания и заразните заболявания. (2 ч. лекция).** Значение на заболяемостта като измерител на

общественото здраве. Фактори и условия за изучаване и валидност на данните за заболяемостта. Основни понятия – заболяемост, периодна болестност, моментна болестност, айсберт на заболяемостта. Международна класификация на болестите - X ревизия. Източници и методи за изучаване на заболяемостта. Водещи причини за заболяемост и болестност в света. Социално-значими заболявания – определение, критерии, структура на социално-значимите заболявания в България. Рискови фактори и рискова констелация на българското население. Измерване тежестта на заболяванията – DALYs. Глобални проблеми на хроничните неинфекциозни заболявания и заразните заболявания.

5. **Здравна система и здравна служба. Основни положения в дейността на главните подсистеми на здравната служба. Първична здравна помощ. Болнична помощ. Медико-социални проблеми и здравно обслужване на приоритетни групи от населението. (2 ч. лекция).** Фундаментални цели и функции на здравната система. Здравна служба – определени, фактори за развитие и принципи за изграждане. Световна здравна организация. Същност на Глобалната стратегия „Здраве за всички“. Концепция на СЗО за първичната здравна помощ според Декларацията от Алма Ата и опитът на развитите страни. Определение и същност на първичните здравни грижи. Основни характеристики, тенденции и трудности на реформата в първичната здравна помощ в България. Болнична помощ – видове болнични заведения, структура и функции на болницата. Оценка на дейността на стационара – количествени и качествени индикатори. Съвременни форми на рационално използване на легловия фонд. Основни насоки на реформата на болничната помощ в България. Основни медико-социални проблеми на майчинството и здравето на жените. Медико-социални проблеми в периода на вътреутробно развитие на плода, през първата година от живота на детето, във възрастта до 6 години, в ранна училищна възраст (7-9 години), 10-14 години и в периода на юношеството. Медикосоциални проблеми и здравно обслужване на старите хора.
6. **Промоция на здравето. Възникване и развитие на концепцията за промоция на здравето. Отавска харта за промоция на здравето. Принципи и стратегии на промоцията на здравето. (2 ч. лекция).** Промоция на здравето като философска основа на движението за ново обществено здравеопазване. Здравен континуум. Позитивно здраве – определение и измерители. Възникване и развитие на концепцията за промоция на здравето. Отавска конференция по промоция на здравето – провеждане, приноси. Основни принципи на промоция на здравето. Определение за социална политика. Проекти за реализиране на поддържаща здравото жизнена среда – Градове за здраве, Училища за здраве, Болници за здраве, Укрепващи здравото работни места. Необходимост от засилване на общественото участие в здравните дейности
7. **Формиране на практически умения за промоция на здравето. Здравословен начин на живот – същност и критерии. Мотивация на здравното поведение. Етапи на поведенческата промяна (2 ч. лекция).** Видове здравнозначими умения и взаимовръзка между тях. Здравословен начин на живот – същност и критерии. Мотивация на здравното поведение – същност, фактори. Видове мотиви на здравното поведение. Етапи на поведенческата промяна.
8. **Здравно възпитание – същност, модели, принципи, методи и форми. Здравно възпитание в работата с различни популационни групи и с пациенти (1 ч. лекция).** Здравно възпитание – определение, цели и задачи. Модели на здравно възпитание. Принципи на здравното възпитание. Класически и съвременни методи и на здравно възпитание - предимства и недостатъци. Здравно възпитание в работата с различни популационни групи и с пациенти – методи и форми на здравно възпитание в първичната

помощ, задачи на здравното възпитание при здрави и при болни лица в различните възрастови групи.

МЕТОДИ ЗА КОНТРОЛ:

Хорариумът на дисциплината позволява провеждането само на заключителен контрол. Изпитната оценка в края на обучението по дисциплината се формира от оценката на електронно базиран тест от 30 въпроса: 20 въпроса по социална медицина и 10 въпроса по промоция на здравето.. Изпитният тест е успешно издържан при минимално ниво от 60% (18) верни отговори. Всеки допълнителен верен отговор носи по 2% при формиране на оценката от теста.

Крайната оценка се закръгля до единица и се вписва в учебната документация.

МЯСТО НА ДИСЦИПЛИНАТА В ЦЯЛОСТНОТО ОБУЧЕНИЕ ПО СПЕЦИАЛНОСТТА

Социалната медицина с промоция на здравето е от задължителните дисциплини по учебния план на специалност „Медицинска козметика” и се изучава във втори семестър. Тя е нова дисциплина и дава широка основа на студентите професионални бакалаври за разбиране на процесите на общественото здраве и промоцията на здравето. Обучението е свързано с всички дисциплини с отношение към анализа и управлението на процесите и явленията на общественото здраве и подпомага разбирането на взаимодействието на индивидите с обществената система по отношение на здравето, като създава основа за възприемане на клиничните дисциплини.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Основен очакван резултат от обучението по социална медицина с промоция на здравето при студентите професионални бакалаври е изграждането на стабилна познавателна основа и практически умения за самостоятелен анализ и оценка на общественото здраве и прилагането на социално-медицинския подход в ежедневната практика на бъдещите социални работници. Важен резултат е и познаването на принципите на промоцията на здравето като нова парадигма на общественото здравеопазване.

КОНСПЕКТ ЗА СЕМЕСТРИАЛЕН ИЗПИТ ПО СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА И ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО

1. Социалната медицина като наука - предмет, задачи, структура и методи. Здраве и болест. Социални фактори на здравето - същност и класификация. Социално-медицински подход в дейността на здравния работник.
2. Обществено здраве - определение, основни показатели и характеристика на познавателната им стойност.
3. Демографски показатели за статика. Възрастова структура на населението. Медико-социални аспекти на застаряването на населението.
4. Медико-социални аспекти на раждаемостта - основни понятия, скала за оценка. Показатели за възпроизводството на населението. Глобални тенденции и тенденции на раждаемостта в България.
5. Медико-социални аспекти на общата смъртност - основни понятия, оценка, същност на стандартизираните показатели за смъртност, глобални тенденции и тенденции на общата смъртност в България.
6. Медико-социални проблеми на детската смъртност - определение на основните понятия, скали за оценка. Глобални тенденции и тенденции на детската смъртност в България.
7. Средна продължителност на предстоящия живот - определение, таблици за смъртност. Тен-

денции и медико-социални проблеми на СППЖ в света и в България.

8. Заболяемостта като измерител на общественото здраве - определение на основните понятия. Източници и методи за изучаване на заболяемостта. Международна класификация на болестите (МКБ) - значение, принципи на изграждане, структура на X-та ревизия на МКБ. Заболяемост с временна нетрудоспособност. Социалнозначими заболявания - критерии и съдържание на понятието. Рискови фактори - класификация.
9. Глобална тежест на хроничните неинфекциозни заболявания – сърдечно-съдови, ракови заболявания, диабет и др.
10. Здравната система като социална система - определение, фундаментални цели и основни функции. Здравна служба - определение, фактори, функции и организационни принципи на здравната служба.
11. Първична здравна помощ - концепцията на СЗО. Първичната здравна помощ в България.
12. Болнична помощ - мисия, цел и статут на болницата. Видове болнични заведения, структура и функции на болницата. Пациентът в болницата.
13. Медико-социални проблеми на майчинството и здравето на жените. Организация на акушеро-гинекологичната помощ. Основни задачи на медицинските специалисти за изпълнение на националната програма за майчино здравеопазване.
14. Медико-социални проблеми на детството. Организация на педиатричната помощ. Основни задачи на медицинските специалисти за изпълнение на националната програма за детско здравеопазване.
15. Промоция на здравето – същност и възникване. Отавска харта за промоция на здравето. Теоретично и практическо развитие на концепцията. Принципи на промоцията на здравето.
16. Формиране на практически умения за промоция на здравето. Здравнозначими умения - същност, видове. Здравословен начин на живот – същност и критерии.
17. Здравна култура. Здравно поведение. Мотивация на здравното поведение – същност, видове мотивация, фактори на здравната мотивация. Видове мотиви на здравното поведение.
18. Здравно възпитание – същност, модели и принципи. Класически и съвременни методи и форми на здравно възпитание.

ПРЕПОРЪЧВАНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Грънчарова Г., С. Александрова-Янкуловска. Социална медицина. Шесто издание. Издателски център МУ-Плевен, 2018.
2. Георгиева, С. Промоция на здравето в училище. Издателски център МУ-Плевен, 2016, 127стр.
3. Health promotion: https://www.who.int/health-topics/health-promotion#tab=tab_1
4. Здравеопазване. Кратък статистически справочник. 2019: https://ncpha.government.bg/images/NCPHA/Publications/Statistics/HealthcareStatistics_2019.pdf

АВТОР НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА:

1. Доц. д-р Мариела Камбурова, д.м.